

2014 m. vasario 5 d., trečiadienis

P7_TA(2014)0081

Sutartis dėl prekybos ginklais

2014 m. vasario 5 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Sutarties dėl prekybos ginklais ratifikavimo (2014/2534(RSP))

(2017/C 093/14)

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į JT Generalinės Asamblėjos 2013 m. balandžio 2 d. priimtą Sutartį dėl prekybos ginklais,
- atsižvelgdamas į 2010 m. birželio 14 d. Tarybos sprendimą 2010/336/BUSP⁽¹⁾ ir ankstesnius Tarybos sprendimus dėl ES veiklos pagal Europos saugumo strategiją remiant Sutarties dėl prekybos ginklais sudarymą ir į Tarybos sprendimo projektą, kuriuo valstybės narės įgaliojamos Europos Sąjungos interesais ratifikuoti Sutartį dėl prekybos ginklais (12178/2013),
- atsižvelgdamas į 1991 m. birželio 18 d. Tarybos direktyvą 91/477/EEB dėl ginklų įsigijimo ir laikymo kontrolės⁽²⁾,
- atsižvelgdamas į 2009 m. gegužės 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/43/EB dėl su gynyba susijusių produktų siuntimo Bendrijoje sąlygų supaprastinimo⁽³⁾,
- atsižvelgdamas į 2012 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 258/2012, kuriuo įgyvendinamas Jungtinių Tautų protokolo prieš neteisėtą šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų gamybą ir prekybą jais, papildančio Jungtinių Tautų Konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą (JT šaunamųjų ginklų protokolą), 10 straipsnis ir nustatoma šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų eksporto leidimų sistema ir importo ir tranzito priemonės⁽⁴⁾,
- atsižvelgdamas į 2008 m. gruodžio 8 d. Tarybos bendrąją poziciją 2008/944/BUSP, nustatančią bendrąsias taisyklės, reglamentuojančias karinių technologijų ir įrangos eksporto kontrolę⁽⁵⁾,
- atsižvelgdamas į savo 2007 m. birželio 21 d. rezoliuciją „Prekybos ginklais sutartis. Bendrų tarptautinių įprastinės ginkluotės importo, eksporto ir perdavimo standartų nustatymas“⁽⁶⁾, į 2012 m. birželio 13 d. rezoliuciją dėl derybų dėl JT sutarties dėl prekybos ginklais⁽⁷⁾, 2008 m. kovo 13 d. rezoliuciją dėl ES ginklų eksporto elgesio kodekso⁽⁸⁾ (dėl Tarybos nesugebėjimo priimti bendrosios pozicijos, kodeksas netapo privalomu teisės aktu),
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties 21 ir 34 straipsnius,
- atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 3, 4 ir 5 straipsnius,
- atsižvelgdamas į prašymą dėl pritarimo, kurį Taryba pateikė pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 207 straipsnio 3 dalį ir 218 straipsnio 6 dalį (C7–0233/2013),
- atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 110 straipsnio 2 dalį,

⁽¹⁾ OL L 152, 2010 6 18, p. 14.

⁽²⁾ OL L 256, 1991 9 13, p. 51.

⁽³⁾ OL L 146, 2009 6 10, p. 1.

⁽⁴⁾ OL L 94, 2012 3 30, p. 1.

⁽⁵⁾ OL L 335, 2008 12 13, p. 99.

⁽⁶⁾ OL C 146 E, 2008 6 12, p. 342.

⁽⁷⁾ OL C 332 E, 2013 11 15, p. 58.

⁽⁸⁾ OL C 66 E, 2009 3 20, p. 48.

2014 m. vasario 5 d., trečiadienis

- A. atsižvelgdamas į tai, kad tarptautinė prekyba įprastine ginkluote yra verslas, kurio apyvarta kasmet sudaro mažiausiai 70 mlrd. dolerių, ir kad JTO vertinimu, beveik 1 mln. iš 8 mln. ginklų, kurie kiekvieną dieną pagaminami pasaulyje, yra prarandami arba pagrobiami, taigi paprastai patenka į blogas rankas, o pasaulyje kiekvieną minutę dėl ginkluoto smurto miršta žmogus;
- B. kadangi Stokholmo tarptautinio taikos tyrimų instituto duomenimis ES vykdo 26 % pasaulio ginklų eksporto ir kadangi 61 % šių eksportuojamų ginklų išvežami už ES ribų;
- C. kadangi nuo Direktyvos Nr. 2009/43/EB priėmimo bendra ES visuotinė leidimų išdavimo sistema taikoma prekybai karine įranga ES viduje ir kadangi ES turi kompetenciją sudaryti tarptautinius susitarimus srityse, kurios priskiriamos išimtinai jos kompetencijai;
- D. kadangi 2008 m. Tarybos bendrojoje pozicijoje yra nustatyti keturi privalomi kriterijai, kuriais vadovaujantis galima nesuteikti eksporto licencijos ir kiti keturi kriterijai, į kuriuos būtina atsižvelgti; kadangi šiais kriterijais nedaroma poveikio griežtesnėms valstybių narių turimoms ginklų kontrolės priemonėms;
- E. kadangi pagarba žmogaus teisėms yra bendrų vertybių, kuriomis remiasi Europos Sąjunga, pagrindas ir kadangi pagal sutartis prekybos politika, kaip dalis ES išorės veiksmų, turėtų prisidėti užtikrinant pagarbą žmogaus teisėms;
- F. kadangi ginklų eksportas daro poveikį ne tik saugumui, bet taip pat moksliniams tyrimams ir plėtrai, inovacijoms ir pramoniniams pajėgumams, dvišalei ir daugiašalei prekybai ir tvariam vystymuisi; kadangi nestabilumas, kurį gali sukurti didesnis ginklų prieinamumas, dažnai lemia ekonomikos sulėtėjimą ir skurdą; kadangi prekyba ginklais, visų pirma su besivystančiomis šalimis, skatina šiose šalyse korupciją ir pernelyg didelį valstybės išskolinimą, o visuomenė negali pasinaudoti svarbiais vystymosi ištekliais; kadangi tarptautinė prekyba savo tvarių darbo vietų užtikrinimo, augimo ir vystymosi potencialą gali išnaudoti tik tarptautinio gero valdymo sąlygomis, o dar optimaliau būtų visiškos taikos, saugumo ir stabilumo sąlygos;

Bendrosios aplinkybės

1. palankiai vertina po septynerius metus trukusių ilgų derybų teisiškai privalomos ir Jungtinių Tautų remiamos Sutarties dėl tarptautinės prekybos įprastine ginkluote sudarymą; primena, kad šia sutartimi siekiama nustatyti kuo aukštesnius bendrus tarptautinius tarptautinės prekybos įprastine ginkluote reguliavimo standartus, užkirsti kelią neteisėtai prekybai įprastine ginkluote ir ją panaikinti, siekiant prisidėti prie taikos tarptautiniu ir regioniniu mastu, saugumo ir stabilumo ir žmonių kančių mažinimo; mano, kad veiksmingas sutarties įgyvendinimas gali labai prisidėti prie pagarbos tarptautinėms žmogaus teisėms ir humanitarinei teisei pasauliniu mastu didinimo; palankiai vertina pilietinės visuomenės organizacijų esminį indėlį laikotarpiu nuo Sutarties dėl prekybos ginklais rengimo pradžios iki jos patvirtinimo;
2. pabrėžia, kad ilgalaikė Sutarties dėl prekybos ginklais sėkmė priklauso nuo kiek įmanoma daugiau šalių, ypač visų pagrindinių tarptautinės prekybos ginklais subjektų, dalyvavimo; palankiai vertina tai, kad dauguma JT valstybių narių jau pasirašė sutartį ir ragina kitas šalis ją pasirašyti ir kuo greičiau ratifikuoti; ragina Europos išorės veiksmų tarnybą (EIVT) savo užsienio reikalų srities tikslus ir klausimus, kuriuos reikia įtraukti į dvišalius susitarimus, papildyti raginimu trečiosioms šalims prisijungti prie Sutarties dėl prekybos ginklais;
3. pažymi, kad kai kurie prekybos susitarimai apima išlygas, kuriomis skatinama siekti ginklų neplatavimo tikslų ir susitarimų dėl masinio naikinimo ginklų, todėl ragina Europos Komisiją išsiaiškinti, koku mastu dabartinės ir būsimos prekybos priemonės galima naudoti Sutarties dėl prekybos ginklais ratifikavimui ir įgyvendinimui skatinti;
4. pabrėžia, kad neteisėti ir nereglamentuojami ginklų perdavimai sukelia žmonių kančias, kursto ginkluotus konfliktus, nestabilumą, teroristų atakas ir korupciją ir dėl to kykla grėsmė socialinei ir ekonominei raidai, pažeidžiami demokratijos ir teisinės valstybės principai, žmogaus teisių įstatymai ir tarptautinė humanitarinė teisė;

Taikymo sritis

5. apgailestauja, kad sutartyje nenustatyta bendros ir tikslios įprastinės ginkluotės apibrėžties ir kad ji taikoma tik aštuonioms ginklų kategorijoms, nustatytoms 2 straipsnio 1 dalyje, ir kad taip pat nėra nustatyto sąrašo, aprašančio konkrečias ginklų rūšis, kurios patenka į kiekvieną iš kategorijų; vis dėlto palankiai vertina tai, kad nustatant, kuriems ginklams taikoma sutartis, naudojamos plačios kategorijos; yra itin patenkintas, kad buvo įtraukti šaulių ir lengvieji ginklai,

2014 m. vasario 5 d., trečiadienis

šaudmenys ir dalys bei komponentai; ragina sutarties šalis kiekvieną kategoriją pagal savo nacionalinę teisę aiškinti plačiausia prasme; apgailestauja, kad į sutarties taikymo sritį neįtraukta prekyba apginkluotomis nuotoliniu būdu valdomomis orlaivių sistemomis;

6. apgailestauja, kad į sutartį neįtraukta techninė pagalba, apimanti remontą, priežiūrą arba vystymą; šios veiklos sritys patenka į ES teisės aktų taikymo sritį;

7. ragina ES valstybes nares paaiškinti, kad sutarties 2 straipsnio 2 dalyje nurodytas terminas „perdavimas“ taikomas dovanojimui, skolinimui ir nuomai ir visoms kitoms perdavimo formoms, todėl šios veiklos rūšys patenka į sutarties taikymo sritį;

8. ragina sutarties šalis, atsižvelgiant į eksporto kontrolę ir Sutarties dėl prekybos ginklais 6 straipsnio (Uždraudimas) ir 7 straipsnio 1 dalyje (Eksportas ir eksporto vertinimas) taikymą, didesnę dėmesį skirti prekėms, kurios galėtų būti panaudotos ir civiliniams, ir kariniams tikslais, pavyzdžiui, stebėjimo technikai, taip pat atsarginėms dalims ir gaminiams, kurie yra tinkami kibernetiniam karui arba gali būti naudojami žmogaus gyvybei nepavojingiems žmogaus teisių pažeidimams, ir siūlo ištirti galimybę išplėsti sutarties taikymo sritį įtraukiant su ginklų eksportu susijusias paslaugas ir dvejopo naudojimo prekes ir technologijas;

9. palankiai vertina nuostatas, kuriomis siekiama išvengti ginklų panaudojimo ne pagal paskirtį; vis dėlto pažymi, kad sutarties šalims palikta pernelyg didelė veikimo laisvė nustatant ginklų panaudojimo ne pagal paskirtį rizikos lygį; apgailestauja, kad šaudmenys ir dalys bei komponentai nėra vienareikšmiškai įtraukti į atitinkamas nuostatas ir ragina sutarties šalis savo nacionalinės teisės aktuose atitaisyti šią klaidą (ypač ES valstybes nares), laikantis 2008 m. Tarybos bendrosios pozicijos;

10. pripažįsta ginklų pramonės svarbą augimui ir inovacijoms, kartu su esminiu jos vaidmeniu užtikrinant svarbiausius pajėgumus; primena teisėtą valstybių interesą įsigyti įprastinės ginkluotės, pasinaudoti savo teise į gynybą ir gaminti, eksportuoti, importuoti ir perduoti įprastinę ginkluotę; taip pat primena, kad sutarties šalys turėtų būti suinteresuotos užtikrinti, kad ginklų pramonės srityje būtų laikomasi tarptautinės teisės ir privalomos ginklų kontrolės tvarkos, taigi būtų išlaikomi ir saugomi pagrindiniai demokratijos, teisinės valstybės, žmogaus teisių ir humanitarinės teisės principai ir skatinama konfliktų prevencija ir sprendimas;

11. ragina Komisiją *ir Europos išorės veiksmų tarnybą*, vadovaujantis JT verslo ir žmogaus teisių pagrindiniais principais, **padėti parengti privalomus** elgesio kodeksus, skirtus privatiems subjektams, dalyvaujantiems prekyboje karinėmis prekėmis; ragina Europos ginklų pramonę atvirai ir skaidriai prisidėti padedant įgyvendinant šiuos kodeksus, kai tinkama pasitelkiant viešojo ir privataus sektorių partnerystes bei skatinti kodeksų laikymąsi, ypač taikant griežtesnius atsiskaitomumo įpareigojimus ir prievoles, kylančias iš atsakomybės neleisti neteisėtai gabenti ginklus;

Kriterijai ir tarptautiniai standartai

12. pabrėžia sutarties šalims pagal sutartį nustatyto įpareigojimo parengti nacionalinę ginklų perdavimo (eksportas, importas, tranzitas, perkrovimas ir tarpininkavimas) kontrolės sistemą svarbą;

13. ypač palankiai vertina bet kokio perdavimo draudimą, jei valstybė leidimo perduoti suteikimo metu žino, kad ginklai naudojami genocidui, nusikaltimams prieš žmoniją ar karo nusikaltimams vykdyti;

14. pritaria, kad didžiąją dalimi remiantis įvairiais regioniniais gabenimo kontrolės susitarimais ir priemonėmis, įskaitant 2008 m. Tarybos bendrąją poziciją, ginklų gabenimas draudžiamas, jeigu sutarties šalys mano, jog egzistuoja didelė galimybė pakenkti taikai ir saugumui, arba ginklai gali būti panaudoti: (1) humanitarinei teisei pažeisti, 2) žmogaus teisių teisei pažeisti, 3) organizuotiems nusikaltimams vykdyti arba 4) teroro veiksams vykdyti; ragina visas sutarties šalis parengti detalias gaires, kad šie kriterijai būtų kaip pridėta ir nuosekliai taikomi;

15. ragina Komisiją ir Tarybą užtikrinti didesnę įvairių Europos priemonių, kuriomis reguliuojamas ginklų ir strateginių objektų judėjimas (eksportas, gabenimas, tarpininkavimas ir tranzitas), kaip antai 2008 m. Tarybos bendroji pozicija, Dvejopo naudojimo prekių reglamentas (EB) Nr. 428/2009, Reglamentas (ES) Nr. 258/2012 dėl JT šaunamųjų ginklų protokolo 10 straipsnio ir tikslinės priemonės pagal Sutarties 218 straipsnį, nuoseklumą nustatant institucinę sistemą Europos lygmeniu ir įgyvendinimo mechanizmus, siekiant išvengti teisinės painiavos ir pernelyg didelių papildomų išlaidų atitinkamiems ES ekonominės veiklos vykdytojams;

2014 m. vasario 5 d., trečiadienis

16. palankiai vertina reikalavimą, kad sutarties šalys sprendimo dėl licencijų išdavimo priėmimo proceso metu atsižvelgtų į riziką, kad perduodami ginklai gali būti panaudoti smurto dėl lyties atvejais arba vykdamas rimtus smurtinius veiksmus prieš moteris ir vaikus arba sudarant jiems sąlygas;

Igyvendinimas ir ataskaitų teikimas

17. pabrėžia, kad svarbu efektyviai ir patikimai įgyvendinti sutartį, aiškiai nustatant sutarties šalių pareigas; atsižvelgdamas į tai pažymi, kad sutarties šalims palikta didelė interpretavimo laisvė;

18. atkreipia dėmesį į tai, kad nėra nuostatos, jog privaloma įvertinti įtampą arba ginkluotus konfliktus paskirties šalyje, taip pat neatsižvelgiama į jos išsivystymo lygį;

19. nurodo sutarties šalių pareigą kasmet pranešti apie savo įprastinės ginkluotės eksportą ir importą; primygtinai ragina pasirūpinti, kad paprastai šios ataskaitos būtų viešai prieinamos; atitinkamai, ragina ES valstybes nares įsipareigoti užtikrinti skaidrumą ir viešai paskelbti savo metines ataskaitas dėl ginklų perdavimo, nelaukiant, kad šio principo būtų visuotinai laikomasi;

20. mano, kad visapusiškas skaidrumas didžiaja dalimi priklauso nuo atsiskaitomumo parlamentams, piliečiams ir pilietinės visuomenės organizacijoms bei ragina patvirtinti skaidrumo mechanizmus, kurie leistų įtraukti tokius piliečius ir organizacijas, siekiant priversti valstybės institucijas atsiskaityti;

21. pabrėžia svarbų nacionalinių parlamentų, nevyriausybių organizacijų ir pilietinės visuomenės vaidmenį nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis įgyvendinant standartus, dėl kurių susitarta sutartyje ir rūpinantis, kad jie būtų įgyvendinti, taip pat įtvirtinant skaidrią kontrolės sistemą su atskaitomybe; todėl ragina paremti (įskaitant finansinę paramą) tarptautinį, skaidrų ir patikimą kontrolės mechanizmą, kuriuo būtų sustiprintas parlamentų ir pilietinės visuomenės vaidmuo;

22. palankiai vertina nuostatas dėl tarptautinio bendradarbiavimo ir pagalbos bei savanoriško patikos fondo, skirto padėti sutarties šalims, kurioms reikia paramos įgyvendinant sutartį, įsteigimo;

23. taip pat palankiai vertina sutarties šalių konferencijos, kuri bus reguliariai kviečiama sutarties įgyvendinimui persvarstyti, ir, *inter alia*, užtikrinti, kad sutartis būtų taikoma prekybai naujomis ginklų technologijomis, įsteigimą;

ES ir valstybės narės

24. pripažįsta ES ir jos valstybių narių nuoseklų vaidmenį remiant tarptautinį procesą, kuriuo siekiama nustatyti bendras privalomas taisykles, reglamentuojančias tarptautinę prekybą ginklais; palankiai vertina tai, kad visos valstybės narės pasirašė sutartį; džiaugtųsi, jei valstybės narės greitai ratifikuotų sutartį, kai tik pritaras Europos Parlamentas;

25. todėl ragina Tarybai pirmininkaujančią Graikiją Sutarties dėl prekybos ginklais ratifikavimui ir įgyvendinimui suteikti aukščiausią prioritetą ir nuolat teikti ataskaitas Parlamentui apie atitinkamą veiklą; ragina valstybes nares sparčiai, efektyviai ir vienodai visoje Europos Sąjungoje įgyvendinti Sutartį dėl prekybos ginklais, ir toliau visapusiškai įgyvendinant 2008 m. Tarybos bendrą poziciją, kaip dabartinį bendrų europinių ginklų eksporto kontrolės standartų pagrindą;

26. primena valstybėms narėms jų bendrą atsakomybę vienodai ir taip pat griežtai taikyti ir aiškinti 2008 m. Tarybos bendrą poziciją dėl ginklų eksporto;

27. ragina valstybes nares laikytis ir ES, ir JT ataskaitų teikimo įpareigojimų skaidrumo ir išsamumo aspektais, skatinti skaidrumą ir keitimąsi informacija ir geriausia praktika, susijusia su ginklų perdavimu ir ginklų panaudojimu ne pagal paskirtį pasauliniu mastu;

28. pritaria aktyviam ES vaidmeniui, kurį ji vaidina derybose dėl Sutarties dėl prekybos ginklais; tačiau apgailestauja, kad į Sutartį dėl prekybos ginklais neįrašytos nuostatos, kurios suteiktų ES ar kitoms regioninėms organizacijoms galimybę prisijungti prie Sutarties; pabrėžia, kad regioninės organizacijos būtinai turi atlikti aktyvų vaidmenį įgyvendinant Sutartį ir ragina į Sutartį dėl prekybos ginklais kuo greičiau įtraukti nuostatas, kuriomis ES arba kitoms regioninėms organizacijoms būtų leidžiama prisijungti prie Sutarties;

2014 m. vasario 5 d., trečiadienis

29. džiaugiasi, kad sutartyje nustatyta, jog valstybės privalo kasmet pateikti pranešimą apie savo eksportą ir importą (13.3 straipsnis); tai itin teigiamas aspektas, kuriuo skatinamas pasitikėjimas tarp valstybių, nes tokiu būdu jos gauna informaciją apie ginklus, kuriuos perka kitos šalys;
30. ragina Komisiją pateikti plataus užmojo pasiūlymą dėl Tarybos pozicijos dėl ES paramos mechanizmo įgyvendinant Sutartį dėl prekybos ginklais;
31. ragina ES ir valstybes nares teikti paramą trečiosioms šalims, kurioms reikia pagalbos siekiant įvykdyti sutartyje numatytus įpareigojimus; atsižvelgdamas į tai palankiai vertina 2013 m. gruodžio 16 d. Užsienio reikalų tarybos išvadas, kuriomis vadovaujantis 5,2 mln. eurų iš ES biudžeto skiriama savanoriškam patikos fondui, kuris turi būti įsteigtas pagal sutartį;
32. pabrėžia, kad bet kokios įgyvendinimo paramos pastangos turėtų būti glaudžiai koordinuojamos su kitais donorais ir kitomis sutarties šalimis ir turėtų būti atsižvelgiama į mokslinių tyrimų institutų ir pilietinės visuomenės organizacijų, kaip antai finansuojamų taikant Jungtinių Tautų fondo priemonę bendradarbiavimui ginkluotės reguliavimo srityje remti (UNSCAR), požiūrį bei skatinti vietinių pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimą;
33. ragina Komisiją ir Europos išorės veikslių tarnybą parengti ir įgyvendinti nuoseklią Sutarties dėl prekybos ginklais aprėpties programą, kuri apimtų kitų sutarties šalių dabartinę veiklą ir būtų ja paremta, atsižvelgiant į su pilietinės visuomenės organizacijų vietos palaikymo iniciatyvomis susijusią veiklą ir kitų donorų bei pilietinės visuomenės organizacijų palaikymo veiklą, tinkamai atsižvelgiant į šioje srityje įgytą patirtį;
34. atkreipia dėmesį į nuostatą dėl dalinio sutarties keitimo, jei tai būtina ir nebūtų kitos išeities, taikant trijų ketvirtadalių sutarties šalių daugumą, ir skatina ES ir valstybes nares ateityje naudotis šia nuostata, siekiant toliau stiprinti režimą ir šalinti spragas; ragina Komisiją iki to laiko skatinti dvišalius sprendimus sutartinių prekybos santykių srityje;
35. ragina Graikijos parlamentą Graikijos pirmininkavimo ES Tarybai apimtyje įtraukti į būsimos tarpparlamentinės konferencijos BUSP ir BSGP klausimais darbotvarkę Sutarties dėl prekybos ginklais ratifikavimo ir 2008 m. Tarybos bendrosios pozicijos klausimus;
36. ragina Tarybą, atsižvelgiant į tai, kad Sutartis dėl prekybos ginklais yra susijusi tiek su išskirtine ES kompetencija, tiek ir su nacionaline kompetencija, suteikti Europos Sąjungos interesų vardan valstybėms narėms galimybę ratifikuoti Sutartį dėl prekybos ginklais;

o

o o

37. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, ES valstybių narių nacionaliniams parlamentams, Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, Komisijai ir Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui.
-